

NEMZETI UJSÁG.

Alapítá KULTSÁR ISTVÁN táblabíró, kiadja Özvegye.

Előfizetési díj félre postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhoz küldve 5 forint e. pénzben.

Megjelenik minden kedden, esütőtköcs, pénteken és vasárnap egy egy iv.

Előfizetési minden cs. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségnél, Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Tisztán írott czimeket kérünk. Levelek a szerkesztőségnek czimzendők.

TARTALOM.

Magyarország és Erdély. Kinev. Fejlemények II. Igazítás. Tudomány s irodalom. (A magyar nemzet eredeti hona. Folyt.) Törvényhatósági tudósítások. Arvából (közgy. követszám, arvai inség és védegyelet.) Vidéki hírek.

Lapszemle. Budapesti Híradó. Jelenkor. Társalkodó. Századunk.

Külföld. Spanyolország. Franciaország. N. Briti tannia. Belgium.

Társulatok és intézetek.
Hírdetések. Pénzkelet. Gabonaár.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDELY.

Ó es. kir. felsége által sz. kir. Pest város köblében a városi tanács tagjainak száma a halmazult ügyek gyorsabb tárgyalása s intézése okáért három tanácsnokkal megszaporitván ezen tanácsnoki hivatalokra Heppesváry Antal, Terezi Szilárd, és Gözon Mátyas urak nevezettek, illetőleg mozdítottak elő; s ugyanezen jeles egyének díszes hivatalaikra mai napon folyó évi január 10-én szokott eskü letétele mellett hatóságilag fel is avattattak.

Pest, Jan. 13.

Fejlemények. II.

Elősoroztuk már múlt számunkban mindazon fordulatokat, mik azt születték, hogy a hajdan kornál divatozó alkotmányos álladalmakban, általán véve igen sok s nagy tartományok valának alávetve hasonlítólág csak igen kis anyanemzeteknek; megemlítettük nevezetesen azt, hogy ezen tartományok az anya-város vagy honnak szerkezetében épen nem részesültek; de felvilágosítottuk ellenben azt is: miszerint most már, tartományi bekebelezések s öszvesítések által igen nagy s igen hatalmas nemzetek alakultak egy s ugyanazon honná. Jelen alkalommal tehát idetartozólág azt kell megemlitenünk; hogy az illy módon alakult nemzeteknek az önkormányzásnak hajdani nemét gyakorlatba venni már csak annál fogva sem lehetett, mivel azoknál a honpolgári képesség minden hazafit egyenkint s egyiránt illetvén, a szóban levő intézkedésnél a fejenkinti szavazatot, és jelesül a népgyűléseknek azon számíthatlan mekkoraságát kellett vala behozni, melly — ha más tekintet fen nem forog — már csak a munka s tevékenység mostani viszonyával fogva is, a társas lét tökéletes felfogatása nélkül teljességgel kivihetlen. Ezen körülményt, az ellenmondások nagy mestere, Rousseau, — úgy látszik, igen hajlandó volt feledni; midőn a népgyűléseknek szószólójául fellépve, csak röviden vitatja: hogy az, mi már volt; még lehet is: tehát tartathatnak népgyűlések most is; mint tartattak hajdan.

Illy viszonyok közt, az önkormányzási élet a Bullákban nyilvánult; miknek erejénél fogva a nemesség, mint miveltebb osztályzat tette magát az alkotmányos jogok birtokába. De minekutána a mivelődés azon tényerök útján, miket 18- s 17-ik cikkünkben elősorolánk csak nem általánosolni kezdett, és az által az ugynevezett középosztályzat magának szemlel s anyagi független állást s tehát politikai tekintetet szerzett, nála is felbredett a miveltebb embernek — mint mondók — már természeténél fogva örökségül jutott önkormányzási vágy; és az érintett középosztályok Voltaire, Rousseau, D'Argent, Lamettrie, Swift s más illynemű iratoktól mindinkább ingereltetve, a múlt században kezdettek alkotmányi jogok utóéréseért vinni, kormányok s aristocratia ellen, — követeléseik igazolására a canalison túli rendszer tündöklő eredményeit mutogatván fel példányul. És ha az okok felett, mik a francia forradalmat előidéztek, eddigelé, bár egész kötetek irattak is már; nekünk azonban még is nincsen az iránt kétségünk: hogy Europa, ha nem rögtön és szabályelleni szökkenések útján is, de még is rázkodtatások nélkül vitte volna végbe a kornak igényeitől parancsolt kormányrendszeri módosításokat, és a lefolyt századok elavult formáiból békésen alakult volna fris, erős s vidor életre át, — ha az északamerikai tariffális kérdés fel nem merül, és XVI Lajosnak egy balsors szülte orában eszébe nem jut, az angol kormánynak az által szerezni kétes és bizonytalan állást; ha hogy hadseregét Rochambeau és Lafayette vezérlete

alatt, egy függetlenségért vívó népnek segítségére az oceanon túl küldi.

Itt már mi a feledés fátyolát vetjük azon nagyszerű rettenetességekre, és szenvedésekre; mik a miveltebb világot erény s bűn, honfiszent hév s árulás phasisain keresztül, csak nem 40 évig tartó túl-emberi erőfeszítések s vivások útján nyomaszták, és a régi társas élet viszonyait majd nem egész sarkalapjából kiforgaták; s elég legyen egyáltalában csak annyit megemlitenünk hogy ma már a bullaris alkotmány betüszertinti fentartásának ideje tökéletesen lejárt, és a földadat, melly az idő által és a történet lapjaiból okulás útján reánk szállott, jelen leg az: komoly ovatossággal s okos mérséklettel vinni keresztül az átalakulás munkáját, egy, a kor, s a miveltebb élet viszonyaitól parancsolva követeltetett irány felé. És épen ezen igen terhes feladat körüli működésinkre vonatkozólag említettük mi 7-ik számunkban; hogy vannak némi tekintetek, mellyeket szemügyben tartanunk, s vannak sok oldalú félreértések, mik felett előlegesen tisztába jönnünk, mulhatlanul kell. Im ezeket sorozandjuk tehát mi elő, s igazítandjuk meg; jelen s következendő cikkünkben.

Ezen téveszmék s tévtanok, mellyeket a politika pártok, keserű szemrehányások s gyanúsítások útján egymástól megtartandók s elfogadandóknak, a haza érdekében követelnek, ezen téveszmék mondjuk majd azon hiányokban pontosulnak öszve, miket a felekezetek saját különböző irányokkal egyezőlég megigazittatni kívánnak; majd pedig azon nézetek körüli félreértésekből nyugszanak, mellyek minden pártok által egyiránt kétségteleneknek s igazaknak vannak ugyan elfogadva, de mellyeknek valóságos ben mivoltuk felett, tulajdonképp egyik felekezet simenes még tisztában, és mellyek nem ritkán a magok lehető józan benéretelmükben, épen az ellenkezőjét jelentik s jelenthetik csak annak, mint a mit bennük, a mi alkotmányosan élni s működni még meg nem szokott, a külföld utánzásának viszketegetől azonban hatalmasan izgatott pártjaink, valósággal feküdni válnak. Illy körülmények közt tehát már a pártok az átalakításnak s javításoknak lassud s eredménytelen menetét jelesül a következendő fogyatkozásoknál vélik szemlélni.

Legelőször is mindjárt, mi itt egy közös, és minden politikai felekezettől egyiránt elfogadott s napvilágon fekvőnek állítottatott panasz emlitünk; egy panaszt — melly minden részről olyannak tekintetik, minek csalhatlan alapossága felett már valakinek csak kétkedni is teljességgel nem lehet; ez pedig a híres panasz: hogy a kormány nem áll ki a mozzalom élére. Az mondatik továbbá másodsor, hogy a fenálló alkotmányos élet és országgyűlési benoconomia, sőt az egész közjogi szerkezet, már a maga vitalis alapelyében, azaz az aristocratiaiban rozsz; jelesül: hogy a két kamarai rendszer csak fonák institutio, és az ország képviselőinek egy testületben s teremben kellene öszveülniök stanácskoznok. Panaszoltatik harmadsor: hogy közölgaink tárgyalásánál nem a kölesönös capacitatio, hanem alkudozás és transactio gyakoroltatik. 4-szer hogy 10 millióból álló néposztály a megyei termekben és az országgyűlésen képviselve nincsen. 5-ször mivel a panaszos urak tana szerint minden mi ös institutio — elég már hogy ép ös institutio — s azonnal félrevettetni s áldoztatni ohajtatik, az új divatu politikai eszmék utopyainak: ennél fogva ezen urak de facto feláldozni kívánják a megyei rendszert a centralisatiói fonákul felfogott s alkalmazott, és a parlamentar önkormányt jelteni akaró kedvencz elvnek: tehát 6-szor szigoruan velt képviselői rendszert s felelős kormányt követelnek. — Ezen panaszok, ezen hiány-felfedezések már most — kivéve az elsőt, mi, mint oda fen mondánk mind két részről közös — többnyire csak egy oldalról jönnek; míg a másiktól igen sürűen nyilvánulnak az aggodalmak; hogy az ellenzék nagy hévvel s megfeszítéssel viszi politikai működéseit; erős tehát a vélemény hogy azt fékezni kellene.

Mellözvén itt jelenleg azon pontokat, mik az alkotmányos közjognak valóságos életkérdései, és miknek alapos tárgyalása foliansokat, — hírlapi téreni meg-

vitatása s felvilágosítása pedig a szerkesztő személyzet részére, időt, még pedig nagy s erős férfiu elhatározással s önmegtagadással túlélt időt kíván; — mellyeknek megvitatását azonban mi lélekismereti szorgalommal fogjuk fokunkint és érdemleg megkísérteni: — mellözvén tehát mint mondók ezen alkotmányos életkérdéseket; egyedül azok irányába fogunk most nyilatkozni, mik felett az eligazodás, jelen s jövő egy pár cikkünk keskeny hasábjaiában is utolérhető; utolérhető pedig azonnal, mihelyt magunkat a nehézségeknek valóságos ben érdemével meghittebb s tisztább viszonyba fogjuk helyezni. S így jelen cikkünkben előlegesen véltük megvitatandónak a 3-ik panaszt: hogy t. i. közölgaink s tárgyalásinknál nem a kölesönös capacitatio, hanem az alkudozás és transactio gyakoroltatik.

Nekünk itt mindenek előtt is azon tételünk felvilágosításához kell visszatérnünk, mellyet 4-ik számunkban csak körvonalokban mondottunk ki, (*) és pedig előlegesen csak azért mondottunk ki, hogy az érdemes olvasónak öneszméltre, s önbírálatra nyujtsunk alkalmat. De mivel alapos okunk van gyanítani, hogy felül idézett tételünk, több oldalról egészen helytelenül fogatott fel; annál fogva örömmel nyulunk most az alkalomhoz, bővebben kifejtési s felvilágosítási azt. — Igen is, mi a politikai első rendű s nagy kérdéseknél, a két egymással ellenzékben levő politikai pártok vitatkozásaiból felmerülni szokott harmadik állás emberei vagyunk; ezt azonban nem kell másképp érteni, mint úgy; hogy nekünk is van ugyan önálló politikai hitünk s független önalkotott elvirányunk, — mit valóban mindazok, kik lapjainkat már csak eddig is figyel emmel olvasták, reményljük, hajlandók lesznek elismerni; — de mi még is világért sem kívánnók, hogy a mi hitünk s elvirányunk, feltéve bár, hogy az, az egész stabilitási politikai párt irányával s nézetével egy s ugyan az; az ellenzékkel megvitatás s meghányatás nélkül rögtön életbe lépjen. Innen, valóban nem irigyeljük az ellenzéknek azon szerencsét, mellyben, igen sok megyében a stabilitási pártnak elnémitása, s erkölcsi intimidatioja — vagy is öszintén kimondva a mi indolentiánk — által részesülnie már nem egy ízben sikerült. Nem kívánjuk pedig mi azt, hogy a stabilitási pártnak elviránya minden meghányatás nélkül törvény is váljék — egy részről azért: mert minekünk valóban a chambre introuvablenek **) egyhangúsága, első rendű politikai s nagy életkérdéseknél, olly kevéssé tetszik, mint a conventé, vagy némely megyékben az ellenzéké: — de nem kívánjuk más részről már csak azért is, mert az ellenzéknek jelen lelkesedése mellett azt teljességgel hiában kívánnók; miután az, jobban ismeri alkotmányos hazafiu hivatását, sem hogy az indolentiának, vagy az ugy nevezett, „bascule“ (***) rendszernek — a stabilitási pártnál valóban szomorú kedvességet nyert — czime, s gyakorlatával be érne; s tehát mindenhez minek történnie kell azonkívül is hozzá nem szólana. — De menten is meg a gondviselés, hogy annak erőteljes hozzászólása lehetlenségek; mert akkor ez már világos jele lenne annak: hogy nincs alkotmány többé!

Mit im a közjogi nagy kérdések körül, egy véleményű, és akár servilis akártúlhevült örvényhozási testületekről a chambre introuvable megemlítésével mondánk, az pontosan s szigoruan gyakorlati tétel; s pedig olly tétel, melly egészen tisztán áll azon szakértő statusembereknél, kik nem mindig csak kény s kedvükre kívánnak politikát csinálni, hanem elméni s tapasztalni is ohajtanak, és kik Decazes politikai iratit és a francia restauratio s forradalom történeteit tanulták; s valóságos politikai szempontból bírálni, értékis akarják is.

*) A tétel t. i. hogy mi a két ellenveleményű politikai pártok vitatkozásaiból felmerülő harmadik állásnak, és tehát egyenesen a politikai transactio-nak emberei vagyunk. Szerk.
**) Fellelhetlen pártlan kamara: melly a restauratio alatt a kormány szándokának feltétlenül hódolt, s ez által azt alkotmány elleni lépésekre bátorita.
***) Decazes ministeriuma alatt egy rendszer, melly az ingadozási vagy hintázkodási, azaz a határozatlan politikai fellépést jellemzi.

Ezen fölvilágosítást előre bocsátva, szívesen elismerjük ugyan, hogy ez által egy magában véve, az im megvitatás alatt lévő tárgynak tökéletes felderítése még korán sincs utóérve; de jövő ezünkbeni megfajtására, előfutóul kelle azt még is használnunk. Hosszadalmassággal tehát az érdemes olvasót fásztani, azonkívül sem kívánva, egybenvető figyelmért esedezünk azokra; miket e tárgy felett jövő számunkban mondandunk.

Igazítás. Mult számunk főcíkjében felülről 11k sorban „Midőn tehát Montesquieu az im idézett elvet kimondá: helyett — olv. „Midőn tehát Montesquieu az im idézett, és már a hajdankorral is nem egészen ismeretlen elvet kimondá: Ugyan a főcíkjében harmadik hasáb, felülről 13ik sor, helyük, ezéjük s polgári állásuk helyett olv. helyek, ezélok, s polgári állásuk.”

TUDOMÁNY ÉS IRODALOM.

A magyar nemzet eredeti hona.

(Folyt.) Előre bocsátom még azon rövid megjegyzést, hogy Varro már megírta „magna est societas verborum”, tehát a heber nyelvben is több gyökszók vagynak, melyek más nyelvekkel is közösök, de azokból nyelv-egységre következtetni még nem lehet, mert ez még csak a nyelvek anyagi oldalát illeti; illy kölcsönözések ma is igen gyakoriak, hajdan is tehát azok lehettek, némelyekről tisztán is kimutatható, mikor terjedtek el az európai nyelvekben, például sok arab szók a kereszties hadak, s az arabok európai lakozásuk alatt honosultak meg, mások — például török szók — ismét az oszmán birodalomból szivárogtak át, az oszmánok ismét persa és arab szókkal gazdagíták meg nyelvüket szomszédjaikból, s mi magyarok azokat könnyen átvehettük tőlök, vagy egy részről kereskedő ismaelitáink is behozhatták hozzánk azokat. A nyelvek szellemi oldala az, mely szerint lehet s kell megtenni a nyelv-osztályozásokat, a nyelvek belső alkatát, szókötések módját és grammatikáját a szó-alakok átváltozásait bizonyos befűrend-esere szerint kell vizsgálat alá venni, ha nyelvkonkságról egy tökéből származásról van a beszéd, így bántak a dologgal Bopp, Pietet, Diefenbach s mások, de szerzőnk csak az anyagi oldalnál maradt meg, s ott is mint látni fogjuk hajónál rángatva egyenetlenül a szók egymás mellé, s következetesen azt a mit feltett hogy a kanaeusok, kunok, hunok, avarok, horvátok, illyrek, magyarok egy nyelvűek voltak, mert a heber szók azt mutatják — be sem bizonyította.

Példák: 1) Croatia, s croatiák nevét a curet nép-névhez köti egy 1731. kijött latin illyr szótár nyomában, mellyben Curetia=Croatia. A curet (többszörben curetes) népet egynek veszi a bibliai khereti néppel, melly philistausi faj volt, Créta szigetből költözött Kanaánba. A homonnai átlásban (1741.) Candai város jegyeztetik fel Crétában, homonai Candia neve; ez kanaan vagy kun város volt (§. 4. 49), gyökszó chana=erwerben, besitzten, a mi a magyar hona, hon=előörökített birtok vagy város neve: Candia neve tehát csak a zsidó khenat város, s e név világszerte elterjedt, mert Pamoniában is volt Candanum város, Candaviában mulatott Pompejus mikor Macedoniából kiindult, Chendi város van Nubiában, Canada Amerikában, Gandia Spanyolországban, Gand, vagy Gandavium (=Gent) Belgiumban, Kund vezérünk neve is ide tart.

Curet nép-név értelmét zsidó karat ige adja meg=ausrotten, rotten, a német ige mint a magyar irt (irtani) abból lett — kheretim magyarul lenne irtim, irtóim, mert ezek lettek másoknak kiirtói (§. 6.)

Jegyzetek: a) A crétai curetekről csak annyit tudunk, a mennyit a görög mythologia után megérthetünk, melly Lobeck szerint is „sentina fabularum” s abból historia előtti időkre historiai bizonyosságokat felhozni nagy vigyázat nélkül nem lehet, nem szabad. A curetek, corybantok, cabirok vallásos szolgálattal foglalkoztak, ellenben a heber kheretek hóhérok s udvari testőrök voltak. (2. Samuel 8. 18. 15. 18. 20. 7. 23.); maga a főnök is Benajah illy hóhéri kötelességet üzött (1. Reg. 2. 25. 34. 46.)

b) Merő vélemény az is, hogy curet és kheret ugyanazon egy névszó, s hasonjelentésű volna, a heber kharath ige=secuit, cecidit, abscedit szókkal magyarázhatnák a szótárakban, ellenben a crétai curet névről sokféle az értelem. Lactantius Enniust követve a latin curoból magyarázza, hogy Jupiter curatorjai, felnevelői voltak (div. instit. l. 1: c. pp.) „Curetes filii sui cum curaverunt.” Apollodorus paizsaiak csatogtatásai után magyarázza a nevet, *ζωρο*=pulso (biblioth. l. 1. c. 1.). Mások Pezron — igaz nevén Charmoy — után

indulva el kelta szónak veszik, a mi még leghihetőbb, mert az ő s kelta nyelv még élő maradványaiban fenlétezik e szó. Schütznek Böttiger Amalthea feletti bírálatában (Wiener Jahrbücher XV. Band p. 157.) sok érdekes találatok a crétai curetek felett, kiktől a sziget is vette nevét, ők felfegyverkezve tánczoltak az isteni tisztelet alatt mint korybantok, lándzsáikkal tactust vertek paizsaikon dactylus mértékben, különböző neveik *ζωρος*, *ζωρος*, *ζωρος*=fegyveres hatalmukat jelentik.

Midőn már szerzőnk ezen cureteket Horváth Istvánval összeveszi a romai quiritesekkel, mindnyájokat magyarokká akarván tenni, nemesak a nyelv-vizsgálókkal jönnek ellenkezésbe, hanem magok közt sem egyeznek meg, mert a Rajzolatok szerint (l. 100.) curetes=üstökösök, az író szerint=kivándorlók, és kiirtók — Pezron szerint quirites=cures — (*ζωριτες*) curis szóból= hasta. Juvenal scholiastája szerint cae yra brevior clypeus apud oecos, hispanos, celtas, britannos (l. a celta glossariumot Leibnitznál Collectan. Etymol. edit. Eccard. P. 1: p. 59. 81.) Nolten szótára így ír: „Quirinus i. e. Romulus a Quiris seu Curis vocabulo sabinorum, quo hastam illi appellarunt, a quo et curis dicta est, vel a Quiritibus sive Romanis, qui sic a curibus appellati fuerunt Sabinis Romulo jam sociatis ut Livius auctor est (l. l. c. 13. Lexicon. Lat. linguae Antibarbarum Lipsiae 1744.)

A sabinok — írja Miceli — Curesben tarták gyűléseiket „Curibus parvis et paupere terra” Virgil VI. 812. Ovid. Fast. II. 135. — Curis dans la langue des sabinos signifiolt la ville de la lance, s quiriti vagy hastati nevek fegyvereikről (L' Italie avant la domination des Romains t. 1. p. 185.)

Zoega is illy értelemben van, mások pedig, mint Hammer és Köppen a persa kor szót=nap használták a név-magyarázatra, tehát anyai világos, hogy a mythologiai nevek eredete felett sincs közmegegyezés, következetesen szók összehangzására népszármazatokat építeni minden critica ellen van, ennyire még Sickler sem vetemedett, ki szinte buzogott a heber nyelv mellett, szerinte Créta nyilasok szigetje volt, amár a nyil értelme a kharath gyökszóban nem is rejlik, amár tudva van, hogy David testőrei (Crethi) hóhérok és kardhordók, nem pedig nyilasok voltak, mint ez a berlini critikai folyóiratokban (1833. sept. 48. sz.) már megjegyezve van. (Folyt. köv.)

c) Créta Candia neve sem lett a heber khenatból, e nevezet sokkal újabb, mint sem a bibliai időkre visszamehetnénk. Pashley angol utazó bejárta Crétát 1834. s azt írja, hogy Candia név alatt most sem ismerik a crétaiak hazájokat, melly nevet a saracenek adták az általok épült Megalo Castron városnak, azt Candaxnak elnevezték, melly a velenceiek szájában Candida s később Candia lett. (Hallisch Lit. Zeit. 1840. Nro 12.)

Chandax csak görögös leírása az arab Candaknak = fossa munitimeti, mert a mai Suda nevű kiálló hegyről kötötték ki, s ott beszánczolták magokat. Golius igen jól írja szótárában, hogy az arab chandak ismét nem egyéb, mint a persa kanda=fossus. A keleti nyelvtudomány ezt támogatja, mert Kand, Kend sok városok (várak) nevében megvan mint Samarkand, Yarkend, Tashkend, Abulfeidában (l. 3. p. 412.), Kand-i-vár Sindviz mellett, Kanda város Kufánál a persa öbölnél (l. 2. p. 482.) és már hogy egyebet e részben elhallgassak, Hammer 1822 körül így ír: „Chandak spanyol hely név Zamora mellett, hol híres ütközet volt arabokkal — So haben die Araber das griechische Wort charax verstümmelt, welches hernach von den Arabern nach Kandien gebracht der Stadt Kande a den Namen gegeben. (Wien. Jahrb. XXXIX. B. p. 39.) Azonban állítása annyiban nem áll, hogy a chandak charachs megsonkítása volna, a byzanti írókban *ζαχαξ*, és *ζαδαξ* egyiránt lépnek fel, amaz=Suda Ducange szerint is, ez pedig =chandak, mint ezt Fallmerayer Pashley utjáról értekezvén már megjegyezte. (Gelehrte Anzeig. 1838. Jul. Xber Nro 140.) Brosset szerint Kand örményül is = entaille, persául retranchement. (Nouveau journal asiat. Nro 83. p. 378.) A belgiumi Gent pedig nem egyéb mint az angol szász Kent, mellyek milly összefüggésben állnak a keleti Kand, Kend formákkal, itt mutogatni hosszas, és felesleges is volna.

d) Hogy a karath a német rotten és magyar irt ige ugyanazon egy gyökűek volnának, azt senki el nem hiheti, inkább állithatta volna a szerző, hogy a heber synonymák, mint charath, charatz, kharath, az arab karad a magyar karcz (ol), harc (ol) német kratzen, görög charatto, kelta craith (=cicatrix) stb. szókknak felelnek meg, a mellett a khe-

retim-ben az im simplex pluralis, az irtóimban pedig személybirtokos rag, tehát possessivus pluralis quoad personam.

e) Gyanítás az is, nem történelmi bizonyosság, hogy épen a crétai curetek mentek Kanaánba lakni, a magyarázók sokkép vélekednek, mit itt felhordani szükségtelen (l. Winer Lexicon Hebraic. Lipsiae 1825. p. 502. in V. Khrethi) hogy Josue idejében nem is laktak még a philistaeusok Kanaánt, azt Reland és Buddeus nyilván is írják: „In Canaan certe nihil eos tempore Josuae possedisse certum est.” (Buddei hist. eccles. edit. 4a Halae 1734. ind. geograph. in voce Philistaei.)

Mikép lehessen már egy kis népesapathból, melyről még azt sem tudni, crétai vagy aegypti származat volt-e, számos és különböző nemzeteket leszármaztatni, azt csak a jó isten tudja, és minő ugrás Crétából Palastináig, onnan az adriai tengerig! hát ide mikor és hogy jöttek? (Vége köv.) Kállay Ferencz.

TÖRVÉNYHATÓSÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Árvából. A nov 21én követekünk miatt folytatólag tartott közgyűlést érintetlenül ez alkalommal nem hagyhattam, jólhet közfigyelmet igénylő s érdekteljes tárgy nem fordult elő. Várvavárt követekünk körünkbe megjelenvén szeretve tisztelt derék első követünk terembe léptekor éljennel fogadtatva alispáni székét elfoglala s az országgyűlésen miképeni eljárásáról számoló beszédet tartá, melly felette rövid de velős és nyíltszívű volt. Egyik aljegyzőnk követekünknek a hongyűlésen hű eljárása fölött örömet jegyzőkönyvben kifejezteni indítványzá, mi el is fogadtatott. A nálunk fenálló körülményeknél fogva hideg ésszel mikép teheté ezt az indítványzó, meg nem foghatom. — Ebből állott az egész követjelentési cerimonia; nálunk ez egy kis különbséggel ment véghez mint másutt s így szótoszlánk követekünket egyedül bíráltni vágyó érzettel.

Dec. 17én az évnegyedes életteli közgyűlésen nem csakély fontosságú tárgyak pendültek meg, — mondhatom dús szellem lengé át üléseinket. A scontró olvasása elmellőzöttelvén egy Taszenova helységbeli Mózes ivadékanak levele vétetett fel, mellyben rablók által elkövetett szerencsétlenségét s 3000 felrugó vagyonától megfosztatását siralmasan esetelve, esedezik, mikép a megye ezen gonosztevők kikutatására észszerű intézkedéseket tenni méltóztassék. E téről egy genialis beszéd más sphaerába vezette a gyűlekezetet. Z. E. ugyan az általában honunkban uralkodó szegénységéről érzeménye tengerében tulságig heves vérrrel, kebleket felzaklató szónoklatot tartván, különösen a harminczadok, vámosk rosz voltát, szibbaszó hatását roszalván, kiemelé, mikép ezek általán véve haladásunknak mind anyagi mind szellemi tekintetben ellenei. Ezeket tehát fontolóra véve sérelmet lát s felirást indítványz. K. F. ismerős szájhőssünk kitüntetése kedveért (mert nyájas olvasóm tudnod kell, hogy felette nyére valóak érintett hőssünknek illyféle beszédek, ki az előbbeni szónoklat elkezdése előtt nem is ügyelt a tanácskozársra, hanem a zöld asztal mellett discuralgatott, hallván azonban nem mindennapi érzelem nyilatkozatait lelkesülése fellengős reptében felugorva székéről) többek közt „fumigálok” szóval is élt; — alkalmasint gondolá, hogy magán körben mulat. — Ezen időrabló vitály megszüntével, sokkal érdekeseb tárgy vitatása foglala el minden meleg keblü hazafit: kiküldött választmányunknak a nyomorszuíte aggodalmak skéségbeeső inség enyhítésére kidolgozott pontjai bonczkés alá vétettek; megvallom egész munkálaton csupa emberszeretetet lehelő jellem szövdök át, valójában kirí abból az adozóink jajain segíteni törekvő szent akarat, csak sikerdús eredmény koronázná működését; legislegetőszór a nevezett választmány a házi pénztárra vonatkozólag terjesztvén ki figyelmét, javaslatba hozá s hathatósan ajánlá a megye házi költségvetését, tisztviselőinknek gyűlések alkalmával házi pénztárból fizettetni szokott szállások elmaradását, menlovak tartásának megszüntetését, törvényszéki díjas thiráinknak kevesbitését, a főispáni huszár, s első alispán egy hajdújának eltörültetését — melly javaslat némely pontjai körülményeinkhez képest azonnal korlátoztattak. De szemes választmányunk látván; hogy ez késő, nem szükséghez mért orvoslás, nem rögtöni segély azon inséghez képest, melly jelenleg Árvában uralg mint keserv s inség honában, s hogy feladásának hatásköréhez képest megfelelhessen, tudván mikép a fenérintett költségek megkimélésével chezőknek hathatós segély nem nyujtatik, más hite szerint célszerűbb módokhoz nyult, indítványozván t. i. miszerint kéressék meg ujonan fiui bizodalommal ő föls. segély után siránkozó adozóink felségelésére, nemkülönb minden thátóságink, megyés püspökök és sz. kir. városok szinte szóllitassanak

fel emyedni nem tudó meleg részvétre az éhhalállal küzdők minél előbbi segédkezésére, mondom minél előbb, mert az Árva-uradalmi praefectus nyilatkozata szerint, kinek mint e választmány esüggését nem ismerő elnökének azon ügyefogyottak iránt mutatott egyik magasztalható buzgalmaért örök hála legyen, eddigé már 6—700 család vándorolt ki, hogy később irtóztos éhség áldozatává ne válják. (Oh mily szonyatos kebelrázó látvány ez, szemlélni ezen vándorlókat a legzordonabb időjárásban bizonytalan helyre siránkozó gyermekekkel, — szülőföldüket elhagyva indulnak más boldogabb éghajlatú vidékre; magam gyakrabban látok ablakaim alatt [elvonulni illyféle szekereket.) Választmányunknak ezen véleményezett indítványa egész terjedelmében elfogadtatott. — Határozatunk nyomán az árvai ügyefogyottak részére tett felszólításnak eredménye az: hogy m. szepesi megyei püspök, nagy szinte adózói részére tett áldozatok dacára, mint levelében érinti, sietett mégis 200 p. ftal árvai adózóinknak nyomor faesarta könyveik letörlésére. Közirtokosaink közül pedig m. gr. Szunyog-Csáky né 400, gr. Erdődy né 100 p. ft járultak az adózó jobbágyok bajaik könnyítéséhez: és gr. Zichy Fer. mint uradalmunknak igazgatója eléggé nem dicsérhető rendelkezést intézett ez uradalom praefectusához, hogy a körülmények igénylése szerint az Árva-uradalmi közpénztár rovására segítsen a jobbágy-ságon. Ezen utolsó m. adakozóknak mint földesuraknak örömmilyvántó levél, a m. püspöknek pedig nemesak öröm de köszönetet tolmácsoló irat küldetni határozatott; erre azonban azon ellenvetés tétetett ismeretes szbiránktól, ha egynek adakozása köszönettel fogadtatik, úgy fogadtassék másé is: de ügyes elnökünk által kételye azonnal eloszlott, állítván, hogy közbirtokosaink csak kötelességüket teljesítették — ez pedig csupa kegy gyanánt vehető. — (Vége köv.)

VIDÉKI HIREK.

Sz. - Fehérvárról. Milly nemes részvét jellemzi városunk ifjait a hon jeles férfiai, milly szeretet fűzi őket hazánk jelesbjei s irodalmunk nemesbjei iránt — tanúsításul szolgáljon a köv. adat: Ok színházunkat, melly eddig tán csak mulattató jelenetek színhelye volt, most egy gyásztemetővé változtaták, s ott gyászruhában jelenve meg, gyászünnepeket tartanak. A sirt s keresztet ábrázoló díszítmények, s három szomorún pislogó mécs világa mellett előtűnt Kuno s s név adá tudunkra, hogy őt illeti a gyászünnepe. Ugyan a kora elhunyt derék költő iránti szeretetüknek zálogát adandók városunk műkedvelő társaságának néhány tagjai, sirkereszti oszlop emelésével akarák nyilvánítani utóso haláljukat, s e cél elérésére tarták az ünnepet, a mellyben résztvevők áldozatiból emeltetik azon kereszt, melly Kuno sst megyénk kebelében, hol legtöbb évet élt, drága barátinál Káloz falván, hol nyugszik, életnei fogja. Az ünnepély három szakaszban adatott elő, mellyek elsejében Kuno ssnak rövid életrajza emeltetvén ki a költészeti pályái szép haladása magasztaltatott; a másik szakaszban nevezetesebb költemények szavallattak hazánk koszorús költőitől: mit végre egy drámai az ünnepélyhez alkalmazott előadás — az egész pedig a legszebb siker koronázta. Nem hallgathatom el itt azon hálát, mellyel többek ajkáról hallottam, hogy t. i. ifjaink nem szünnék meg a szép cél elérésére fáradozni; nem titkolhatom azon ohajtást, hogy mulatva bennünket ama kezdett szép célnak — a szegény gyermekek neveltetésére kitűzöttnek — utján fáradhatlan buzgalommal tovább is haladjanak! M. R.

(*) LAPSZEMLE.

Budapesti Híradó. (110 sz.) Igen alapos értekezés közöltetik Turzó-tól „Bányatized“ cím alatt, mellyben szerző statisztikai adatokkal mutatja meg, mikép a nyers természetmennyitől járó bányatized a tiszta bányajövedelemnek gyakran $\frac{3}{4}$ át, néha az egész nyereséget, sőt néha ennél is többet megemésztethet, s így a bányaművelési ipart a helyett hogy ápolná, egyenesen elfojtja. Ezen baj orvoslására ajánlja szerző, hogy ne az összes nyers bányajövedelem, hanem a tiszta bányahaszon adóztassék meg, szintugy mint Franciaországban, hol már 1810 óta, ugy nem különben Baden nagyhercegségben is a tiszta bányahaszon adóztatott meg 5 száztólival; mi valamint ott áldott hatását volt a bányai parafölvirágzására, ugyanlunk is üdvös leend.

Jelenkor. (3. sz.) Irányecikkében értekezés közöltetik, „Szabadság elméletben és életünkben“ cím alatt Fekete Lajostól, mellyben a szabadságnak fogalma philosophiai elvontságban és ezen fogalomnak életbeni alkalmazása analízistatik. — Második cikkében folytattatik a „Legujabb mozgalmak“ című értekezés, mellyben szerző — miu-

tán a valódi P. H. korszakát már előbbi közlésében ismerteté meg — a P. H. előtti, és a P. H. megfordulása utáni korszakot rajzolja. A P. H. előtti korszakot szerző az általa ugyan meg nem nevezett, de utánozhatlanul híven jellemzett gr. Széchenyi Istvánnak, mint a mondott kor élet s erőteljes nagy geniuszának, s magyar hazánk még mindig legnagyobb fiának képeben tünteti föl. Megérinti azután az utóbbi 4 év utáni fordulási pontot, midőn a P. H. olvasói a szerkesztő kiábrándulását vevék. És ámbár keménynek mondja a vádat, mellyel a kiábránduló nemzetünket illette, keményebbnek mint minővel valaha nemzetönfijai valamelyike által illetve volt; azonban még sem esudálkodik rajta, ha meggondolja, hogy még e kiábrándulási nyilatkozat után is találkozott e hazában hatóság, melly feledve állását folya modni képes volt azért, hogy az, ki nemzetének erkölcsi ereje felett hitét elveszté, bizonyos pártot az időszaki sajtó mezején képviseljen. Átmegy azután a védegyeleti mezejekre, mellyek iránt a különböző véleményeket megemlítvén oda nyilatkozik, hogy a szerző, ki egyike volt az elsőnek, kik a védegyelet mellett szót emeltek, most még is kifogásokkal állana elő, ezt azért tenné, mivel a mozgalom von új irányt, melly vélekedése szerint hibás sőt veszélyes lehet. Egyébiránt meg nem egyeztetheti az elv-következetességgel, hogy miért enged a P. H. mostani érdemes szerkesztője lapjában sokkal több helyet védegyelet feletti terjedelmes commentatióknak mint saját kedvencz magzatának a titokteljes természetű centralisatio hieroglyphiként homályos tan fejtegetésinek, a nélkül hogy magát legalább pártfelei előtt igazolná, holott a védegyeletnek minél szélesebb alapra helyezett külterjű hatásra számított eszméje, a centralisatio eszméjével homlokegyenest ellenkezik? — Hja, így szokott az lenni, ha valaki sem egyik sem másik iránt nincs magával tisztában! — Harmadik cikkében bevégzi E — y ur „A magyar tudós társaság III.“ című higgadt kedéllyel s elfogulatlan tollal írt értekezését és megutajta, hogy a magyar academia azon céljának, mellyre alkottatott, s azon szabályoknak, mellyek által működési köre kijelöltetett, teljesen megfelelt; és szánakozását fejezi ki a felett, hogy a mult törvényhozás egy olly üdvös honi institutionak ügyét, mint a magyar academia figyelemre sem méltatta. — Igaza van szerzőnek: ez bizony nem örvendetes tapasztalás; de még is nem ollyan, a mit előre nem lehetett volna gyanítani; mert hiszen írva volt még az országgyűlés kezdete előtt, hogy az alsó tábla tagjainak legnagyobb része egyenesen a P. H. iskolájából lépend a tanácskozási terembe. Már pedig azon iskolának irányát sokkal inkább ismerhette — s mikint értekezése mutatja, ismerte is — a tudós szerző, mintsem-hogy föle egy már főnálló, de minden láрма és politikai zászlóhoz nyílt ragaszkodás nélkül es endesen és biztosan működő honi institutionak pártolását csak távulról is remélhette volna.

Társalkodó. (3. sz.) Még mindig a Budapesti Híradóval berzenkedik, és nem tudja sem elfelejteni sem megbocsátani, hogy a B. P. H. szemleirője egy alkalommal a „veteran Társalkodó“ plagiumról vádolta, mintha ez Zsedényi Eduard követszámlási jeles beszédét, kulfő megnevezése nélkül, a B. P. H.-ból csempészte volna át. És kegyetlenül kikel nem annyira a vezér gróf mint inkább Szevény szerkesztő ur ellen, kinek a Híradó 108ik szban csillag alatt megjelent szerkesztőjegyzekeket tulajdonítja, s róla megbocsáthatlan könnyelműséggel többi közt azt mondja, hogy „előtte a küszöb csak addig szent, míg azt el nem hagyá“. E sorok olvasásánál — őszintén megvalljuk — nem nehezetteléssel, de undorral löktük félre a Társalkodót, melly pusztá plagium vádja miatt, nem átalotta szerkesztő collegájának személyes erkölcsi jellemét és becsületét nyilvános sajtó utján pelengérré állítani. Mi köze szerkesztő Szevénynek mint embernek a Társalkodó szerkesztésével? felelet: semmi. Mi köze tehát viszont a Társalkodó szerkesztésének Szevényvel mint emberrel? felelet: ismét semmi. Miért nem marad tehát az illendőség korlátai között? Miért kívánja annak, ki egyedül mint író és szerkesztő ismeretes, ki hálólépett, csak illy s nem más minőségben léphetett fel, annak — mondom — mint embernek s polgárnak becsületét és erkölcsi jellemét a nagy világ előtt megbélyegezni, meggyilkolni? Valóban illy mélyen még honi lapjaink körül egyik sem sülyedt. Hogy tisztelt olvasóinknak némi fogalmuk legyen ezen vizslatkozás aljáról, elmondjuk röviden annak eredetét és fejlődését. A B. P. H. 96ik szban közleni kezdé Zs. Ed. urnak követszámlási beszédét, de be nem végzé.

A Társalkodó 102ik szban hasonlóképp közlé e beszédet, és pedig szóról szóra ugy — s addig, mikint s meddig a B. P. H. ban olvasható, sőt elannyira meg egyezőleg, hogy azon pontok, mellyek a B. P. H. ban előről kezdettek, a Társalkodóban is egyről egyig előről kezdetnek. Erre a B. P. H. szemleirője a Társalkodót plagiumról vádolta. Mire a Társalkodó hibáját palástolandó a szemleirőt megtámadá, s maga igazolására azt állítá, hogy a kérdéses beszéd — ezen Eris almája — szepesi levelezője által volt beküldve. Ezt a B. P. H. természetesen nem hihetvén, szemleirőjét védőleg, a 108ik számba szerkesztői jegyzéket igtatott, mellyben előbbi nyilatkozatához ragaszkodik. Hinc illae lacrimae! Már ha megengednők is, hogy a Társalkodó az ország minden hatóságainál gazdagon fizetett (?) stenographokat tart, kik azt, mit a B. P. H. hihetőleg eredeti irás után közölt, szóról szóra felfogják, s a Társalkodónak megküldik: de miután inspiratus stenographokat nem hiszünk, meg nem engedhetjük azt, hogy a szepesi stenograph pusztá vak esetből és véletlenségből per extensum mind előről kezdette volna azon pontokat, mellyek Pesten a B. P. H.-ban előről kezdve jelentek meg. Mikik sem a B. P. H.-val, sem a Társalkodóval viszonyban nem állunk, mindkettőben végig olvastuk Zs. Ed. urnak jeles beszédjét, és ugy találtuk, hogy azt a Társalkodó nem pontról pontra, hanem egyenesen szóról szóra a B. P. H.-ból vette át. Ezzel tartoztunk az igazságnak és illedelemnek.

Századunk. (1845ki I. sz.) Mindjárt első cikkében Virányi „Boldog új évet“ kíván „magyar hazának“, és kívánása közben egyrészt örömet fejezi ki a mult országgyűlésen hozott üdvös törvények felett, más részről pedig sajnálkozását nyilvánítja, hogy a kir. városok ügye be nem fejeztetett, hogy a teljes emancipatio elmaradt, hogy a fenytő törvény — ugy szólván — megbukott, hogy az adó közös viselése el nem fogadtatott. Őszintén megvalljuk, hogy szerzőt, midőn „a teljes emancipatio elmaradása“ hazánk s nemzetiségünk mostani helyzetében sajnálja, és annak meghonosítását sürgeti, vagy legalább ohajtja, nem értjük; mert ugy hiszük ahhoz nem föltöbb mély belátás kívántatik, hogy valaki föllogja, miszerint nemzeti nyelvünk diplomaticai polczra emeltetése által — diplomacie igen, de — életben és valóságban még nem vagyunk túl az árkon. Majd ha egykor a diplomaticai vagy törvényes intézkedést az élet és valóság vérré és nedvvé változtatandja e hazában, csak akkor fog bekövetkezni azon időperc, midőn a magyarnak szabad lesz nem mondom behozni, hanem csak tanácskozni is a föltt: ha valljon üdvös és kívánatos-e az ugynevezett teljes emancipatiót meghonosítani, vagy sem; különben a szerint járunk, mint amag ügyetlen kertész, ki az alig beültetett, de egykor izmos fává válando gyenge növényről mindjárt beültetése után, érett izletes gyümölcsöt kívánna szedgetni. Ehez idő s igen sok politikai és nemzeti viszonyok fejlődése, és kívánt iránybai összevágása szükséges. És ha nemzetiségünk ügyé meg kívánja, hogy a gyarmatosításoknál a magyar igazán résen álljon — mikint ezt a Jelenkor f. e. 2ik számában a „Legujabb mozgalmak“ írója igen helyesen észre véve —, bizonyosan még inkább résen kell állnunk az ugynevezett teljes emancipatio emlegetésénél, főképp ha általa a politikai és alkotmányos jogok gyakorolhatóságának általános fölszabadítása céloztatik: mert ez csakugyan nem volna egyéb, mint a humanismus rozsul föllfogott eszméjének és túlterjesztett érzetének könnyelmű alkalmazásából származó merény, saját vérünk s nemzetiségünk ellen. — Egyébiránt szerző magát azzal vizsгалtja, hogy a most elmaradt tárgyakra nézve is már meg van téve a kezdet, s hogy a jövő országgyűlésig ismét három évi munkálkodás nem esekély lépéseket tehet ezen tárgyak célhoz vezetéseben; és szívből ohajtja, hogy azon tárgyak előkészítésében, mellyek a mult országgyűlésen még nem is kerültek szönyegre, vagy mellyek a már hozott törvényekkel állván kapcsolatban, azok által hasonlóképp igényeltetnek, a honfiak minél nagyobb vigyázattal és körültekintéssel fáradozzanak. — Második cikkében Laacsny Miklós „Eszmetörések a honi műiparról“ cím alatt a földnek miképen használatásáról és gyárak szükségéről értekezik, ajánlván, hogy nagyobb birtoku földesuraink mindennemű gyártásnak tökéletes megtanulása végett legalább tizenkét alkalmas magyar ifjut küldjenek ki, olly biztosítással, hogy hazatértökkor holtig tartó bizonyos kenyerök leend; különben attól tarthatni, hogy a külföldi gyárak tulajdonosai, a küllhonból hozzánk szegődött gyárigazgatókat megvesztegetik és így költséges kezdeményinket

megbuktatják; mire szerző példát is hoz föl. — Harmadik cikkében Ponori Thewrewk József „Észrevételek” (Századunk múlt évi folyama 101ik számában levő „Osiségünkéről ítéletem” című értekezés egyik szakára) homlokirat alatt, azokat, kik örökké a külföldi mezzei gazdák példájára hivatkoznak, figyelmezteti, hogy honunkban is vannak a műiparos gazdaságnak kitünően jeles példái, melyek közül némelyeket elősorol; ohajtván, hogy az írők ezekre és nem inkább a külföldi messze példákra igyekezzenek a nemzet figyelmét fordítani. — Utolsó cikkében értekezés közöltetik „Pénz” cím alatt, melyben szerző a status szellemi jóllétének alapjául a status anyagi jóllétét teszi, melynek elérhetését csak közadózás útján reményli, s ez okból ohajtja, hogy a jövő országgyűlésen fogadjuk el azon egy millió pengőftot, melyet a felső tábla már megajánlott, s ez összegből egy garast se fordítsunk másra mint az ország s birtokának tökéletes fölmérésére, telekkönyvek behozatalára, mindaddig, míg bevégezve leend. (2.sz.) „Egy elbocsátott lánzsás vándorkönyvből” cím alatt töredékek közöltetnek hg Sch... g Fridrik emlékkönyvből. Második cikkében ns Baranya megye első alispánja s volt országgyűlési követének ifj. Majláth György urnak m. é. dec. 21én tartott közgyűlésben, a belkereskedés és a részek visszacsatolása tárgyában mondott jeles beszéde kezdetik meg. Harmadik cikkében Ponori Thewrewk József bevégzi előbbi számban megkezdett értekezését.

KÜLFÖLD.

Spanyolország. Martinez de la Rosa által a rabszolgakereskedés megszüntetése tárgyában a spanyol senatus elé terjesztett törvényjavaslat némi felvilágosítást igényel. Miután a st. jamesi cabinet a madridi udvarral 18 évig alkudozott a rabszolgaság megszüntetését tárgyzó 1817ki szerződés foganatosítására, végre Villiersnek sikerült 1835ben jun. 28án az egyezkedést aláírni, mi által a kölesönös kutatási jog elismertett, a néger hajók elitélésére vegyes törvényszék rendeltetett, egyszersmind a spanyol kormány köteletségévé tétetett, a kieserelt szerződések két honapi ideje után a rabszolga-kereskedés ellen külön büntető törvényt hozni a spanyol gyarmatokban. A politikai események mind eddig gátolták ez utó s határozat kihivetőségét. Lord Aberdeen már Espartero kormányzósága alatt megkísérelt az 1835ki szerződést néhány toldalékkal meg bővíteni. Mivel ez csak a spanyol hajókra vala alkalmazható, azt hitte Aberdeen lord, hogy ez által a rabszolgakereskedést Cubában idegen, p. o. eszakerikai vagy portugalliai lobogók alatt is megátalhatja, ha Havannahban a vegyes törvényszék felhatalmazva leend minden negert szabadon bocsátani, kik titkosan Cubába huzoltatnak s ott rabszolgaként eladatnak, tovább azt akarta kivinni, hogy az ily négerék azonnal a britt gyarmatokba vitetessenek, s ott szabadon élhessenek. E rendszabály a britt gyarmatokra nézve nem vala rosz számítás mivel ez által az ottani munkások hiánya pótolva leende. Madridban azonban nem akartak erre ráállani, mind a mellett Martinez de la Rosa késznek nyilatkozott az 1835ki szerződés pontjait lelkiismeretesen teljesíteni. A törvényjavaslat, mely jelenleg vizsgálás végett a senatus elé terjesztetett, tíz cikkből áll, a fontosabbak következők: nyolcz évi kényszerített fogáság érendi azon hajókapitányt vagy tisztet, kinek ha-

jóján rabszolgák találtak. Ellenállás esetében pedig a büntetés tíz évre emeltetik. Egy elfogott néger hajó legénysége 4 évi kényszerített fogáságra s ha ellenállnának 6 évre. A hajótulajdonost szinte azon büntetés éri, mely a hajós kapitányt s azon felül a körülményekhez képest 1000—10.000 tallér pénz büntéjében s hajója elvesztésében is marasztaltathatik.

Franciaország. Paris, jan. 1. A budget minősége, melyet a pénzügyi kormányzó a követek kamrája elébe terjesztett, következőleg van kiszámítva: 1.306.027.832 franc bev.; kiadás 1.302.508.386 franc — tehát felmarad 3.549.446 franc. Azonban az ellenörködő ellenzéki sajtó máskint számít; mintán beleveszi az előlegesen — rendkívüli kiadások, s adalék-hitel rovataiban — számított utóköveteléseket is, melyek szerint 30—40 milliónyi hiány mutatkozik. — Villemain elmezavarodását leginkább annak tulajdonítják, hogy a szabad oktatás ellenében, saját már eddig is ingadozva védett tervét, kivívhatni nem reménylé, s a másod oktatást illető terve a tuille-riákban is hidegen fogadtatott. Tegnap lakása első emeleti ablakából az utazára ugrott le, s esudálatos, minden legkisebb megsérülés nélkül. — Guizot kormányára nézve ez eset halalos csapás; — mondják, miszerint Villemain helyével Saint-Marc-Girardin kínálattott meg, ez azonban a párhetes kormányál nem akará a hivatalt elvállalni, s ennek következtében a kormányra választatás Rossi-ra esett. Saint-Marc-Girardin az udvarnál igen szívesen látatik, s a bizonyosan rövid időn alakulandó Molé ministeriumában nem csekély szerepet vár.

N. Britannia. A „Times”-ből vett s múlt számban közölt cikkhez a következő lényeges adatokat esatoljuk: A pápi tekintély, mely az ír nép lelkiismeretét vezérli, és a világi törvények, melyeknek felelős, ellenséges csapatként állnak. Egy ily hatalom a közjólétre kevésbé ártalmas, ha az törvény által szabályozatik és határozatik meg, mint ha titkosan és ellenörködés nélkül léteznek. Akár mint vonatkozunk is annak valóságát elismerni, de foganatját el nem tagadhatjuk; és ha hivatalos tiszteletünket fölük meg is vonjuk, mellyel Europa legkisebb statusának is adó-zunk, még is olly erővel bír, mellyel, ha akarát, az egyesült ország egy harmadát feligzathatná, mi mindenetre a britt kormánytanácsot közelről érinti. Igen, a római egyház más protestans statusokkal szerződött s ez hatalma mérsékléséhez sokkal járult, míg mi brittek oktalán ellenszegülést használunk. Ezután vonatkozás történik Poroszországra, hol a király a kath. püspököket csak úgy (!) nevezi ki, mint az angol királynő az anglikanusokat és hol, mint általában minden kath. és protestans német statusban a kath. clerus és pápa közti közlekedés a legfelsőbb statushatóság tudtával történik; továbbá megemlítetnek az 1817. franciaia, hajor, németalföldi s hannoverai concordatok; végre Austria független állásának ismételt kiemelése. „Ha — így folytatja a „Times” — a római udvar s leghűbb párthívei közt ezen viszony áll fen, milly politikai hiba által történhetik hogy hatalma legrettentőbb ott, hol legkevésbé ismertett el? Törvényeink vagy kormányunk szellemében épen nem fekszik a polgári hatalmat az egyházzal összevegyíteni, de az is lehetlen, hogy a status polgárcsere az egyházi kormányt mindenkorra nélkülözze, melly csupán Irthonban 6 millió ember által van elfogadva. Canadában a római kath. pap-ság a korona legloyalissab alattvalói közé számítottatik; Angliában nem elégtellen; Maltában, Gibráltár és egyéb franciaia származású gyarmatokban a római egyház a kormányra nézve legnagyobb fontosságú tárgy; és akármilyen legyen is az irhoni vallási párt jövőendő állása, ez események méltóbb közlekedési módra látszanak mutatni a vaticanál. Nem kívánjuk mi azt taglálni, hogy az illető törvények jelen képtelen szerkezete mellett, mikint tör-

téntek a római udvar és britt kormány közti közlekedések; de megjegyzésre méltó, hogy ily közlemények különböző időkben csakugyan történtek. Mi jól emlékszünk, hogy Roma azon vetőben megegyezett, melly később a kath. világiak által Irthonban meghiusult; a pápának a canadai fölkelőkre gyakorolt megnyugtató befolyására s a rabszolgaság száműzésére; vagy még újabb adattal idézve, jól emlékezünk azon szentesítésre, melyet a pápa az Irthonban nyilvánított rendszabályokra terjeszt. Ily esetekben a római kath. egyház jóléte és egy bölés és türelmes világi politia egymás mellett akadálytalanul fenállhatnak, s mióta az angol törvények megszüntek a római katolikuskokat üldözni és polgári létüket megtagadni, többé a dolgok jelen állása s ama hatóságok elismerése közt mellyek által a katolikus egyháziak s világiak egyházi ügyök ellenörzéségi kormányzó hatalmukat megyerjék, megállapodási színt nem létezhetik. E hatóságok reánk nézve megszüntek elvont fogalmak lenni, s ezekért mint valósággal kell velük bánunk.

Belgium. A király — beteges állapota miatt, — az ujévi üdvözlöket el nem fogadhatá, általában senkit nem fogadott el. A tanács a vámegeyleti egyezkedést, még uj év előtt, csaknem egyhangulag elfogadá; 32 tanácsnok közül csak Cassiers szavazott ellene.

TÁRSULATOK ÉS INTÉZETEK. Jégverés ellen kölesönösen biztosító magyar egyesület.

A jégverés ellen köles, biztos, magyar egyesület kormányzó választmánya köteleességének tartja 1844. évi működésének eredményéről értesíteni a tisztelt közönséget; s ezt annál örömebbel teljesíti, minthogy olly szerencsés helyzetben van, miszerint mindazon számos jégverések daczára, mellyek a lefolyt év folytában hazánk számos vidékeit olly sűrűn látogatták, várákózást haladó eredményt mutathat föl.

Tudva van a tisztelt közönség előtt, mikint az egyesület 1843ban minden előnkbe gördített akadályok daczára nemcsak teljes 100% fizetett biztosítottainak, hanem e fölött még 1200 fp, haladó tartaléktőkét is megtakart az egyesületnek. A lefolyt év nem volt ugyan olly kedvező; de mind a mellett is, hogy sok csapás érzékenyen érite egyesületünket (mikint az alább következő jegyzékben látható) nem kevésb mint 70 petet képes egyesületünk fizetni, mi — kivált ha a múlt évi jégverések egymást éro sürüségét s egyesületünk fiatal létét meggondoljuk — valóban sokkal fényeseb eredmény mint minöre a legvérsesb remény is kilátást nyujthata, s ez eredmény nem másnak mint egyedül ama rokonszenyek és bizalomnak tulajdonítható, melyet a magyar közönség e honi veteménygyaban termelt s szelájában olly üdvös intézet iránt növekedő mértékben tanúsított. A kormányzó választmány meglegköszönetet mond a tisztelt közönségnek e pártoló részvétért s azt ez utána is a nemzet természet osztaiyának saját érdekében, a haza érdekében újabb fölkeri. Egyedül csak a tisztelt közönség gyarapodó részvéte teheti ez intézetet a hazára nézve gyümölcsözővé, a természetekre nézve jótékonyá s a kormányzó választmány örömeit táplálja ama reményt, hogy — kivált most, mikor a nemzet olly élénk figyelmet kezd fordítani anyagi érdekeire s tarsulati téren olly szép s vajha soha nem lankadandó törekvést tanúsít a külföldieskedés bilencséből kivetkezni — hazafini figyelmzetése nem fog őrésen elhangzani. Költ Pesten decemb. 28kán 1844. A jégverés ellen köles, bizt. magyar egyesület kormányzó választmánya. (A jegyzék jövő sz.)

Lipthay Sándor vezetése mellett szerkeszti Illucz Oláh János.

Hirdetés.

A nagyméltóságn magyar királyi udvari kinstár részéről közhírré tétetik, hogy folyó 1844 iskolai évre egy ugyanazon kir. kinstári bemutatáshoz tartozó és évenként nyolczvanpengő forintból álló iskolai segedelemdíj ürről meg; mellynek megnyerhetése végett az illető esedezőknek következő feltételek tüzetnek ki:

- 1) Ezen segedelemdíj csak valóságos magyar kir. udvari kinstári szolgálatban volt, vagy jelenleg lévő, vagyis mint sóházi, barnimezadi, gazdasági, bányászti, vagy postai tiszték fiait, vagy árvi részükre van rendelve.
- 2) Ebben csak olly ifjak részesülhetnek, kik a nemzeti iskolákból már kiléptek, s a múlt 1843 iskolai évben jó erkölcsi viseletük mellett, a tudományokban jeles előmenetelt tettek, azaz eminentiát nyertek.
- 3) Elkerülhetlen szükséges, hogy az esedezők ebbeli folyamodásukat legfelébb folyó esztendő február

hava utolsó napjáig a mi magyar kir. udvari kinstár iktató hivatalánál benyujtsák és azokhoz az illető ifjakat érdeklő eredeti iskolai bizonyítványokat esatolják.

4) Továbbá kívantatik: hogy a könyörgő levelekben az illető szülők tulajdon szolgálatjuk idejét és gyermekeiknek számát hitelesen bebizonyítsák, melly utóbbi hiteles bebizonyítás gyamatyaktól is gondnokságok alatt lévő árvákra nézve megkívantatik.

5) Magában értődik: hogy ezen segedelemdíjra a nem valóságos kir. kinstári tiszték fiait, valamint azok is, kik csak a nemzeti iskolákba járnak, vagy] nem jeles előmenetűek; vagy nemkülönbön azok, kiknek esedező leveleik a kitűzött határnapnak elmúltával, vagy pedig a kívánt eredeti iskolai bizonyítványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak. (1—2)

Kötelezvény-megsemmisítések. 42598. Torontálmegye Nagy-Beeskerek mezőváros tanácsának folyamodása következtében egy 3000 forint-

ról kiadott s Kókies Pált szenvedőleg, Demetrovics Nestort pedig keresőleg illető kifizetett, de elveszett kötelezvénynek megsemmisítését országsszerte kihirdeteni kérvén; annalfogvást a kérdéses kötelezvény megsemmisítése közhírré tétetik. Költ Sz. András hó 26. 1844.

44948. Pécs városa tanácsának jelentése szerint maj. 16ról 1835. kiadott 600 váltó forintos és april. 24ról 1830. költ 200 váltó forintos Grothe Theresiát szenvedőleg, Szemelits Ferenczet pedig keresőleg illető kifizetett de elveszett kötelezvények megsemmisítettnek. Dec. 10. 1844.

44904. Sopronymegye törvényszéke jelentése szerint jan. 3ról 1817. 500 váltó forintról és jan. 10. 1817. 600 váltó forintról szóló két kötelezvény, mellyek elseje Prikosovits Jánost, másodikja Buczolits Mátyást keresőleg, mindkettő pedig Festeties Károly Albert gr. szenvedőleg illeti, megsemmisítettik. Dec. 10. 1844.

Penzkelet. London, jan. 1. Consol 100¹/₄; buenosayresi 37¹/₂; mexicói 36³/₄; perui 29¹/₂; port. 59; spany. 5 peent. stat. köt. 28¹/₄; 3 peent. 36¹/₂; holland 2¹/₂ peent. 64³/₈; dan. 89¹/₄.

Paris, jan. 3. 3 peent. 85. 240; 5 peent. 120. 75; 3 peent. köles. 86. 90; bankrészv. 3200; comp Laf. 1117. 50 és 5085; belga 1810 évi 5 peent. 104; nápolyi 96. 10; rom. 101¹/₄; aust. 1834 sors. 425; spany. részv. 34; spany. szenv. 6¹/₄; 3 peent. 38; piemonti 1240; port. 60.

Gabonaár váltó garasokban.

	Tiszta-buza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
jan. 10. (pesti m.)	120—125	100	70—75	—	56—62	70—76
.. 10. (poz. m.)	—	—	—	—	—	—
.. 3. ..	65—75	55—60	46—50	—41	—35	40—45
.. 3. ..	—	—	—	—	—	—
.. 7. ..	90—106	—	64—66	48—52	36—38	—
.. 2. ..	86—110	—	60—74	40—46	39—45	52—76
.. 7. ..	85—106	—	57—68	50—52	40—43	42—55
.. 7. ..	—	—	—	—	—	—

Statuspapirosek és részvények árkelete.

Pesti középponti vasut (100 ft.) 109. — Nagyszombati (100 ft.) — Pesti lánzhid-részvény (100 ft.) 117. — Gözhajórészv. (500 ft.) 598 — Esterházy-sorsjegy 57¹/₂ p. phen.

Bécs, jan. 9. 5 peent. statusköt. 412¹/₂ ft p. 4 peent. st. köt. 102¹/₁₆. 3 peent. st. köt. — 1831ki statusköles. (500 ft.) — 1839ki (250 ft.) 323³/₄ ft. — 1839ki (50 ft.) 64³/₄ ft. Bankrésztvények darabja 1618. Dunavizállás. Budán, jan. 40. 4⁹/₁₆ 5¹¹/₁₆ 0 fölött.